

KOMMISJONSREKOMMANDASJON

2016/EØS/47/104

av 1. mars 2011

om retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene om vern av personopplysninger i systemet for forbrukervernsamarbeid (CPCS)

(2011/136/EU)(*)

EUROPAKOMMISJONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 292, og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) Ved europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 2006/2004 av 27. oktober 2004 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning (forordningen om forbrukervernsamarbeid)⁽¹⁾ (heretter kalt «CPC-forordningen»), som tar sikte på å bedre samarbeidet om håndheving av forbrukervernlovgivningen i det indre marked, opprettes et nettverk av nasjonale offentlige håndhevingsmyndigheter fra hele EU (heretter kalt «CPC-nettverket»), og det fastsettes rammer og generelle vilkår for samarbeidet mellom medlemsstatenes håndhevingsmyndigheter for å verne forbrukernes kollektive økonomiske interesser.
- 2) Samarbeid mellom nasjonale håndhevingsmyndigheter er avgjørende for at det indre marked skal fungere på en effektiv måte, og den enkelte myndighet skal gjennom CPC-nettverket kunne henvende seg til andre myndigheter for bistand ved undersøkelser av mulige brudd på EUs forbrukervernlovgivning.
- 3) Målet med systemet for forbrukervernsamarbeid (heretter kalt «CPCS») er å legge forholdene til rette for at offentlige håndhevingsmyndigheter på en sikkert måte skal kunne utveksle opplysninger om mulige brudd på forbrukervernlovgivningen.
- 4) Elektronisk utveksling av opplysninger mellom medlemsstatene skal være i samsvar med bestemmelsene om vern av personopplysninger fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger⁽²⁾ (heretter kalt «personverndirektivet») og europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 45/2001

av 18. desember 2000 om personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger i Fellesskapets institusjoner og organer og om fri utveksling av slike opplysninger⁽³⁾ (heretter kalt «personvernforordningen»).

- 5) Artikkel 8 i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter anerkjenner retten til vern av personopplysninger. CPCS bør sikre at de ulike forpliktelsene og ansvarsområdene som deles mellom Kommisjonen og medlemsstatene med hensyn til bestemmelsene om vern av personopplysninger, er tydelige, og at de registrerte gis informasjon og enkel tilgang til ordninger for å ivareta sine rettigheter.
- 6) Det bør fastsettes retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene om vern av personopplysninger i CPCS (heretter kalt «retningslinjene») for å sikre at bestemmelsene om vern av personopplysninger overholdes når slike opplysninger behandles i CPCS.
- 7) Tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning bør oppfordres til å kontakte sine nasjonale tilsynsmyndigheter for personvern for å få veiledning og bistand med hensyn til hvordan retningslinjene best kan gjennomføres i samsvar med nasjonal lovgivning, og om nødvendig for å sikre at framgangsmåtene for melding og forhåndskontroll i forbindelse med behandling i CPCS blir fulgt på nasjonalt plan.
- 8) Det bør på det sterkeste oppfordres til deltakelse i opplæringen som Kommisjonen organiserer for å bistå med gjennomføringen av retningslinjene.
- 9) Tilbakemelding til Kommisjonen om gjennomføringen av retningslinjene bør gis senest to år etter at denne rekommendasjon vedtas. Kommisjonen bør deretter foreta en nærmere vurdering av nivået av vern av personopplysninger i CPCS, og vurdere om det er nødvendig med ytterligere tiltak, f.eks. lovgivningsmessige tiltak.

(*) Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 57 av 2.3.2011, s. 44, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 68/2012 av 30. mars 2012 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIX (Forbrukervern), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 43 av 2.8.2012, s. 59.

⁽¹⁾ EUT L 364 av 9.12.2004, s. 1.

⁽²⁾ EFT L 281 av 23.11.1995, s. 31.

⁽³⁾ EFT L 8 av 12.1.2001, s. 1.

- 10) Det bør iverksettes nødvendige tiltak for å legge forholdene til rette for at aktører og brukere av CPCS gjennomfører retningslinjene. Nasjonale personvernmyndigheter og EUs datatilsynsmann bør nøye overvåke utviklingen og gjennomføringen av tiltak for vern av personopplysninger i CPCS.
- 11) Retningslinjene utfyller kommisjonsvedtak 2007/76/EF⁽¹⁾ og tar hensyn til uttalelsen fra arbeidsgruppen for personvern i forbindelse med behandling av personopplysninger, opprettet ved artikkel 29⁽²⁾ i personverndirektivet, og uttalelsen fra EUs datatilsynsmann⁽³⁾, opprettet ved artikkel 41 i personvernforordningen –

UTFORMET DENNE REKOMMANDASJON:

Medlemsstatene bør følge retningslinjene fastsatt i vedlegget.

Utferdiget i Brussel, 1. mars 2011.

For Kommissjonen

John DALLI

Medlem av Kommissjonen

⁽¹⁾ EUT L 32 av 6.2.2007, s. 192.

⁽²⁾ Uttalelse 6/2007/EF om personvernsspørsmål knyttet til systemet for forbrukervernsamarbeid (CPCS) 01910/2007/EN — WP 130 — vedtatt 21. september 2007.

⁽³⁾ Uttalelse fra EUs datatilsynsmann, ref. 2010-0692.

VEDLEGG

Retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene om vern av personopplysninger i systemet for forbrukervernsamarbeid (CPCS)

1. INNLEDNING

Samarbeid mellom nasjonale forbrukervernmyndigheter er avgjørende for at det indre marked skal virke på en tilfredsstillende måte, ettersom en mangel på effektiv håndheving i tilfeller med handel over landegrensene svekker forbrukernes tillit til å benytte seg av tilbud fra utlandet og dermed deres tiltro til det indre marked, og fører også til konkurransevridning.

CPCS er et IT-verktøy opprettet ved CPC-forordningen og er en strukturert ordning for utveksling av opplysninger mellom nasjonale forbrukervernmyndigheter som deltar i CPC-nettverket. Gjennom CPCS kan en offentlig myndighet henvende seg til andre offentlige myndigheter i CPC-nettverket for bistand ved undersøkelser og behandling av mulige krenkelser av EUs regelverk for forbrukervern, og for å treffe håndhevingstiltak for å stoppe ulovlig handelspraksis hos selgere og leverandører som henvender seg til forbrukere i andre EU-stater. Anmodninger om opplysninger samt all kommunikasjon mellom vedkommende offentlige myndigheter om anvendelsen av CPC-forordningen skjer gjennom CPCS.

Formålet med CPC-forordningen er å bedre håndhevingen av forbrukervernregelverket i hele det indre marked ved at det opprettes et nettverk av nasjonale håndhevingsmyndigheter fra hele EU, og å fastsette vilkårene for medlemsstatenes samarbeid seg imellom. Ved CPC-forordningen ble det fastsatt at slik utveksling av opplysninger og anmodninger om gjensidig bistand mellom nasjonale håndhevingsmyndigheter skulle utføres gjennom en utpekt database. CPCS ble derfor utformet for å legge forholdene til rette for slikt administrativt samarbeid og slik utveksling av opplysninger med sikte på håndheving av EUs regelverk for forbrukervern.

Omfanget av samarbeidet er begrenset til krenkelser innenfor Fellesskapet av de rettsakter som er oppført i vedlegget til CPC-forordningen og som verner om forbrukernes kollektive økonomiske interesser.

2. RETNINGSLINJENES VIRKEOMRÅDE OG FORMÅL

Disse retningslinjene tar sikte på å sikre balansen mellom et effektivt og virkningsfullt håndhevingssamarbeid mellom vedkommende myndigheter i medlemsstatene samtidig som den grunnleggende retten til personvern og vern av personopplysninger overholdes.

I personverndirektivet⁽¹⁾ er personopplysninger definert som alle opplysninger som er knyttet til en identifisert eller identifiserbar fysisk person, der en identifiserbar person er en person som kan identifiseres, direkte eller indirekte, nærmere bestemt med henvisning til et identifikasjonsnummer eller til en eller flere faktorer som er spesifikke for personens fysiske, fysiologiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet.

Ettersom nasjonale tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivningen (saksbehandlere) som bruker CPCS, ikke alltid er sakkyndige på området vern av personopplysninger, og ikke alltid er tilstrekkelig oppmerksomme på kravene til vern av personopplysninger som deres egen nasjonale personvernlovgivning pålegger dem, er det tilrådelig å utarbeide retningslinjer for brukere av CPCS der det forklares hvordan CPCS fungerer i praksis med hensyn til vern av personopplysninger samtidig som det gis nærmere informasjon om de sikkerhetstiltakene som er innebygd i systemet og mulig risiko knyttet til bruken av det.

Retningslinjene skal dekke de viktigste spørsmålene knyttet til vern av personopplysninger i forbindelse med CPCS, og gi en brukervennlig forklaring som alle brukere av CPCS kan rådføre seg med. Retningslinjene gir imidlertid ikke noen utfyllende analyse av hvilke følger CPCS kan få for personvernet.

Det anbefales på det sterkeste at personvernmyndighetene i medlemsstatene blir rådspurt for å sikre at retningslinjene utfylles med særlige forpliktelser fastsatt i nasjonal personvernlovgivning. CPCS-brukere kan også få ytterligere støtte og veiledning fra nasjonale personvernmyndigheter for å sikre at kravene til vern av personopplysninger blir oppfylt. En liste over disse myndighetene samt kontaktopplysninger og nettsteder finnes her:

http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/nationalcomm/#eu

Det bør understrekes at behandling av personopplysninger bør utføres i samsvar med de særlige prinsippene og vilkårene fastsatt i personverndirektivet. Saksbehandlere har innenfor rammen av CPC-forordningen rett til å utveksle opplysninger, herunder personopplysninger, gjennom CPCS, dersom formålet med behandlingen er å stanse en krenkelse av EUs regelverk for forbrukervern, som oppført i vedlegget til CPC-forordningen. Før slike opplysninger behandles skal det imidlertid foretas en nøye vurdering for å påse at prinsippene for vern av personopplysninger blir overholdt, og at behandlingen er strengt nødvendig for å nå målene med CPC-forordningen.

⁽¹⁾ Artikkel 2 bokstav a)

Saksbehandlerne som har tilgang til CPCS, skal med dette for øye i hvert enkelt tilfelle foreta en vurdering for noen form for behandling av personopplysninger kan utføres⁽¹⁾. Formålet med disse retningslinjene er å bistå saksbehandlere i denne vurderingen ved å utforme noen retningsgivende prinsipper for vern av personopplysninger som skal tas i betraktning.

Målet er også å oppklare noen av de kompliserte aspektene ved CPCS-arkitekturen med hensyn til felles behandling av opplysninger og felles kontroll, ved å fastsette rollene til Kommisjonens og medlemsstatenes vedkommende myndigheter som «felles behandlingsansvarlige» for datautvekslingen innenfor CPCS.

3. CPCS — ET IT-VERKTØY FOR HÅNDHEVINGSSAMARBEID

CPCS er et IT-verktøy som er utformet og vedlikeholdes av Kommisjonen i samarbeid med medlemsstatene. Formålet med CPCS er å bistå medlemsstatene med den praktiske gjennomføringen av EUs regelverk for forbrukervern. CPCS benyttes av CPC-nettverket, som består av offentlige myndigheter som medlemsstatene og EØS-statene har utpekt til å samarbeide og utveksle opplysninger i forbindelse med håndhevingen av regelverket for forbrukervern, som fastsatt i CPC-forordningen.

Artikkel 10 i CPC-forordningen slår fast at

«Kommisjonen skal administrere en elektronisk database for lagring og behandling av opplysninger den mottar etter artikkel 7, 8 og 9. Kun vedkommende myndigheter skal ha tilgang til opplysningene i databasen.»

I artikkel 12 nr. 3 i CPC-forordningen tilføyes følgende:

«Anmodninger om bistand og all formidling av opplysninger skal skje skriftlig på et standard skjema og oversendes elektronisk via databasen omhandlet i artikkel 10.»

CPCS legger forholdene til rette for samarbeid og utveksling av opplysninger begrenset til krenkelser innenfor Fellesskapet av de direktiver og forordninger som er oppført i vedlegget til CPC-forordningen, og som omhandler en rekke emner, herunder urimelig handelspraksis, fjernsalg, forbrukerkreditt, pakkereiser, urimelige kontraktsvilkår, deltidsbruk («time-share»), e-handel og annet. CPCS kan ikke benyttes ved utveksling av opplysninger på områder av regelverket som ikke er særskilt oppført i dette vedlegg.

Eksempler:

- I. En næringsdrivende etablert i Belgia benytter urimelige vilkår overfor forbrukere bosatt i Frankrike, noe som krenker direktivet om urimelige kontraktsvilkår. Forbrukermyndigheten i Frankrike kan benytte CPCS til å sende en anmodning til forbrukermyndigheten i Belgia om å treffe alle nødvendige håndhevingstiltak som er tilgjengelige i Belgia, mot vedkommende næringsdrivende for så raskt som mulig å bringe denne krenkelsen innenfor Fellesskapet til opphør.
- II. Forbrukermyndigheten i Danmark mottar klager om at et bestemt nettsted benytter bedragerisk og villedende handelspraksis til skade for forbrukerne. Nettstedets server befinner seg i Sverige. Den danske forbrukermyndigheten trenger opplysninger om nettstedet. Myndigheten kan derfor benytte CPCS til å rette en anmodning om opplysninger til den svenske forbrukermyndigheten, som har plikt til å levere disse opplysningene.

Opplysningene lastes opp av medlemsstatene og lagres i CPCS, der de medlemsstatene som opplysningene er rettet til, har tilgang til dem, og opplysningene kan senere slettes av Kommisjonen⁽²⁾. CPCS benyttes til å lagre og utveksle opplysninger gjennom et effektivt og sikkert kommunikasjonssystem.

Fra et personvernperspektiv skaper opprettelsen av en slik database alltid en viss risiko med hensyn til den grunnleggende retten til vern av personopplysninger: Deling av flere opplysninger enn det som strengt tatt er nødvendig for et effektivt samarbeid, oppbevaring av opplysninger som skulle vært slettet og opplysninger som ikke lenger er nøyaktige eller som ikke er korrekte, samt at rettighetene til de registrerte og forpliktelsene til de behandlingsansvarlige for opplysningene ikke blir overholdt. Det er derfor nødvendig å håndtere slik risiko ved å sikre at brukerne av CPCS er godt informert om og opplært i bestemmelsene om vern av personopplysninger og i stand til å sikre at gjeldende regelverk om vern av personopplysninger blir overholdt.

4. JURIDISKE OG TILSYNSMESSIGE RAMMER FOR VERN AV PERSONOPPLYSNINGER

Den europeiske union har siden 1995 hatt en etablert rettslig ramme for vern av personopplysninger ved personverndirektivet⁽³⁾, som styrer medlemsstatenes behandling av personopplysninger, og personvernforordningen⁽⁴⁾, som styrer Den europeiske unions institusjoners og organers behandling av personopplysninger. Anvendelsen av regelverket om vern av personopplysninger er for tiden avhengig av hvem CPCS-aktøren eller -brukeren er.

⁽¹⁾ Det skal bemerkes at prinsippene for vern av personopplysninger får anvendelse både på opplysninger som er lagret elektronisk og opplysninger på papir.

⁽²⁾ Når det gjelder særlige regler for sletting av opplysninger, se : Vedtak 2007/76/EF og «The Consumer Protection Cooperation Network: Operating Guidelines».

⁽³⁾ Direktiv 95/46/EF.

⁽⁴⁾ Forordning (EF) nr. 45/2001.

Kommisjonens behandling av slike opplysninger styres av personvernforordningen, og behandlingen av slike opplysninger som foretas av saksbehandlere hos vedkommende nasjonale håndhevingsmyndigheter, styres av nasjonale lover og forskrifter som innarbeider personverndirektivet i nasjonal lovgivning.

De to hovedaktørene med særskilte roller i CPCS, Kommisjonen og utpekte vedkommende myndigheter, har i egenskap av å være felles behandlingsansvarlige en plikt til å melde sine respektive behandlingsoperasjoner til vedkommende tilsynsmyndigheter og oversende dem til forhåndskontroll, og å sikre at bestemmelsene om vern av personopplysninger overholdes. Nasjonale lover og forskrifter som innarbeider personverndirektivet i nasjonal lovgivning, kan imidlertid gi unntak fra kravene til melding og forhåndskontroll.

Harmoniseringen av lover og forskrifter om vern av personopplysninger var ment både å sikre godt vern av personopplysninger og å verne fysiske personers grunnleggende rettigheter, og samtidig tillate fri flyt av personopplysninger mellom medlemsstatene. Gitt at de nasjonale gjennomføringstiltakene kan føre til ulike bestemmelser, oppfordres brukere av CPCS, for å sikre samsvar med bestemmelsene om vern av personopplysninger, til å drøfte disse retningslinjene med sine nasjonale personvernmyndigheter, ettersom bestemmelsene for eksempel kan variere med hensyn til hvilke opplysninger som kan gis til enkeltpersoner, eller plikten til å varsle personvernmyndighetene om visse behandlingsoperasjoner som gjelder personopplysninger.

Et viktig trekk ved EUs rettslige ramme for vern av personopplysninger er at den er underlagt tilsyn utført av uavhengige personvernmyndigheter. Borgerne har rett til å levere inn klager til disse myndighetene og få en rask løsning på eventuelle saker om vern av personopplysninger utenfor domstolene. De nasjonale personvernmyndighetene fører tilsyn med behandlingen av personopplysninger på nasjonalt plan, og EUs datatilsynsmann⁽¹⁾ fører tilsyn med EUs institusjoners behandling av personopplysninger. Kommisjonen er dermed underlagt tilsyn av EUs datatilsynsmann, og andre brukere av CPCS er underlagt tilsyn av nasjonale personvernmyndigheter.

5. HVEM ER HVEM I CPCS? — SPØRSMÅLET OM FELLES BEHANDLINGSANSVAR

CPCS er et tydelig eksempel på felles behandlingsoperasjoner og felles behandlingsansvar. Mens bare vedkommende myndigheter i medlemsstatene samler inn, registrerer, viderefremidler og utveksler personopplysninger, har Kommisjonen ansvar for lagring og sletting av slike opplysninger på sine servere. Kommisjonen har ikke tilgang til disse personopplysningene, men anses som systemadministrator og systemoperatør.

Fordelingen av ulike oppgaver og ansvarsområder mellom Kommisjonen og medlemsstatene kan dermed sammenfattes slik:

- Den enkelte vedkommende myndighet er ansvarlig for egen databehandling.
- Kommisjonen er ikke bruker, men systemoperatør, primært med ansvar for vedlikeholdet av og sikkerheten ved systemarkitekturen. Kommisjonen har imidlertid også tilgang til varsler, tilbakemeldinger og andre saksrelaterte opplysninger⁽²⁾. Formålet med Kommisjonens tilgang er å overvåke anvendelsen av CPC-forordningen samt regelverket for forbrukervern oppført i vedlegget til CPC-forordningen, og å sammenstille statistiske opplysninger i forbindelse med utførelsen av disse oppgavene. Kommisjonen har imidlertid ikke tilgang til opplysningene i anmodninger om gjensidig bistand og håndheving, ettersom disse utelukkende er rettet til medlemsstatenes vedkommende myndigheter som håndterer den aktuelle saken. CPC-forordningen gir imidlertid Kommisjonen mulighet til å bistå vedkommende myndigheter i visse tvister⁽³⁾ og Kommisjonen kan inviteres til å delta i en samordnet undersøkelse av saker der mer enn to medlemsstater er involvert⁽⁴⁾.
- CPCS-aktørene har felles ansvar med hensyn til behandlingens legitimitet, utlevering av opplysninger og rettigheter for tilgang, innvendinger og retting.
- Både Kommisjonen og vedkommende myndigheter har i sine roller som behandlingsansvarlige, hver for seg ansvar for å sikre at bestemmelsene knyttet til deres databehandlingsoperasjoner er forenlige med bestemmelsene om vern av personopplysninger.

6. AKTØRER OG BRUKERE I CPCS

Det finnes ulike tilgangsprofiler innenfor CPCS: tilgangen til databasen er begrenset og forbeholdt en navngitt tjenestemann hos en vedkommende myndighet (godkjent bruker), og kan ikke overføres til andre. Anmodninger om tilgang til CPCS kan bare gis til de tjenestemenn som er meldt til Kommisjonen av medlemsstatenes vedkommende myndigheter. Det kreves et brukernavn og et passord for å få adgang til systemet, som bare kan fås fra det enkelte kontaktorganet.

Bare brukere hos vedkommende anmodet og anmodende myndighet har full tilgang til alle opplysninger som er utvekslet om en gitt sak, noe som også omfatter alle vedlegg i saksmappen i CPCS. De enkelte kontaktorganene kan bare lese nøkkelinformasjon om en sak, slik at de kan identifisere hvilken vedkommende myndighet anmodningen skal formidles til. De kan ikke lese fortrolige dokumenter knyttet til en anmodning eller et varsel.

⁽¹⁾ <http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/EDPS>

⁽²⁾ Artikkel 8, 9, og 15 i forordning (EF) nr. 2006/2004 – CPC-forordningen

⁽³⁾ Artikkel 8 nr. 5 i forordning (EF) nr. 2006/2004 – CPC-forordningen.

⁽⁴⁾ Artikkel 9 i forordning (EF) nr. 2006/2004 – CPC-forordningen.

I håndhevingsaker deles generelle opplysninger mellom brukere hos alle vedkommende myndigheter som er meldt som ansvarshavende for de bestemmelser som krenkelsen gjelder. Dette gjøres gjennom meldingene. Disse meldingene bør gi en generell beskrivelse av en sak, og bør ikke inneholde personopplysninger. Det kan forekomme unntak, for eksempel navn på selger eller leverandør (dersom dette er en fysisk person).

Kommisjonen har ingen tilgang til anmodninger om opplysninger og håndheving eller til fortrolige dokumenter, men mottar meldinger og varsler.

7. PRINSIPPER FOR VERN AV PERSONOPPLYSNINGER SOM FÅR ANVENDELSE PÅ UTVEKSLING AV INFORMASJON

CPCS-brukere i medlemsstatene kan bare behandle personopplysninger under de forhold og i samsvar med de prinsipper som er fastsatt i personverndirektivet. Den behandlingsansvarlige har ansvar for å sikre at prinsippene for vern av personopplysninger blir overholdt når personopplysninger blir behandlet i CPCS.

Det skal også bemerkes at både bestemmelser om fortrolighet og om vern av personopplysninger får anvendelse på CPCS. Bestemmelser om fortrolighet og taushetsplikt kan få anvendelse på opplysninger generelt, mens bestemmelser om vern av personopplysninger er begrenset til personopplysninger.

Det er viktig å huske på at CPCS-brukere i medlemsstatene har ansvar for mange andre behandlingsoperasjoner og ikke nødvendigvis er eksperter på personvern. Etterlevelse av personvernbestemmelsene i CPCS behøver ikke være unødig komplisert eller medføre en urimelig stor administrativ byrde. Den behøver heller ikke utformes som et universalsystem som passer for alle. Disse retningslinjene er anbefalinger for behandling av personopplysninger, og det bør tas hensyn til at ikke alle opplysninger som utveksles i CPCS, er personopplysninger.

Før hver overføring av opplysninger til CPCS skal tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning vurdere om personopplysningene som skal oversendes, er strengt nødvendige for å oppnå et effektivt samarbeid, og ta i betraktning hvem de oversender personopplysningene til. Tjenestemenn med håndhevingsansvar skal vurdere om mottakeren strengt tatt har behov for å motta disse opplysningene for å kunne behandle et varsel eller en anmodning om gjensidig bistand.

Følgende liste med grunnleggende prinsipper for vern av personopplysninger er utarbeidet for å bistå tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning og som har tilgang til CPCS, med å foreta en vurdering i den enkelte sak om bestemmelsene om vern av personopplysninger knyttet til behandling av personopplysninger, blir overholdt hver gang de behandler personopplysninger i systemet. Tjenestemenn med håndhevingsansvar bør derfor også huske på at det på nasjonalt plan kan foreligge unntak fra og restriksjoner på anvendelsen av prinsippene for vern av personopplysninger som er oppført nedenfor, og de bør derfor rådføre seg med sine nasjonale personvernmyndigheter⁽¹⁾.

Hvilke prinsipper for vern av personopplysninger skal iakttas?

De generelle prinsippene for vern av personopplysninger som skal iakttas før all behandling av personopplysninger, er hentet fra personverndirektivet. Ettersom det nevnte direktivet er innarbeidet i nasjonal lovgivning, bør saksbehandlere huske på å rådføre seg med nasjonale datatilsynsmyndigheter om anvendelsen av prinsippene oppført nedenfor, og de rådes til å undersøke om det foreligger unntak fra eller restriksjoner på anvendelsen av disse prinsippene.

Prinsippet om gjennomsiktighet

I henhold til personverndirektivet har de registrerte rett til å bli underrettet når deres personopplysninger blir behandlet. Den behandlingsansvarlige skal oppgi navn og adresse, formålet med behandlingen, mottakerne av opplysningene og alle andre opplysninger som kreves for å sikre at behandlingen skjer på korrekt måte⁽²⁾.

Opplysninger kan bare behandles under følgende omstendigheter⁽³⁾:

- når den registrerte har gitt sitt samtykke,
- når behandlingen er nødvendig for å oppfylle eller inngå en kontrakt,
- når behandlingen er nødvendig for å oppfylle en rettslig forpliktelse,
- når behandlingen er nødvendig for å verne den registrertes vitale interesser,

⁽¹⁾ Artikkel 11 nr. 2 og artikkel 13 i direktiv 95/46/EF.

⁽²⁾ Artikkel 10 og artikkel 11 i direktiv 95/46/EF.

⁽³⁾ Artikkel 7 i direktiv 95/46/EF.

- når behandlingen er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve en offentlig myndighet som er pålagt den behandlingsansvarlige eller en tredjemann som opplysningene er formidlet til,
- når behandlingen er nødvendig av hensyn til de rettmessige interessene til den behandlingsansvarlige eller til den eller de tredjemenn som opplysningene er formidlet til.

Prinsippet om lovlighet og rimelighet

Personopplysninger kan ikke samles inn eller behandles på måter som ikke er rimelige og lovlige, og skal heller ikke benyttes til formål som ikke er forenlige med formålene fastsatt i CPC-forordningen. For at behandlingen skal være lovlige, skal saksbehandlere påse at de har gode grunner som berettiger behovet for behandling. Behandlingen skal utføres for bestemte, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og videre behandling kan bare skje på en måte som er forenlig med disse formålene⁽¹⁾. Dette kan bare skje med hjemmel i CPC-forordningen.

For at behandlingen skal være rimelig, skal de registrerte underrettes om formålene med behandlingen av deres personopplysninger, og om at de har rett til tilgang, retting og innvending.

Prinsippet om forholdsmessighet, nøyaktighet og lagringstider

Opplysningene skal være forholdsmessige, fyllestgjørende, relevante og ikke omfatte mer enn det som er nødvendig for de formål de samles inn og/eller viderebehandles for. Opplysningene skal være nøyaktige og om nødvendig være oppdaterte; alle rimelige tiltak må treffes for å sikre at opplysninger som er unøyaktige eller ufullstendige med hensyn til de formål de ble samlet inn eller viderebehandlet for, blir slettet eller rettet; personopplysninger skal oppbevares i en form som tillater at de registrerte kan identifiseres, men ikke lenger enn det som er nødvendig for de formål som opplysningene ble samlet inn eller viderebehandlet for. Systemet skal ha innebygde sikkerhetstiltak for personopplysninger som lagres i lengre perioder for historisk, statistisk eller vitenskapelig bruk.

Saksbehandlere skal vurdere om opplysningene de behandler, er strengt nødvendige for de aktuelle formålene.

Prinsippet om formålsbegrensning

Personopplysninger skal samles inn for bestemte, uttrykkelig angitte og berettigede formål og kan ikke viderebehandles på en måte som ikke er forenlig med disse formålene, og den registrerte skal få kjennskap til dette. Saksbehandlere bør bare behandle personopplysninger når det er et tydelig formål for denne behandlingen, dvs. at det er juridiske grunner i CPC-forordningen som berettiger formidlingen av opplysninger.

Rett til tilgang

De registrerte har etter personverndirektivet⁽²⁾ rett til å bli underrettet om at deres personopplysninger blir behandlet, om formålene med behandlingen, om mottakerne av opplysningene og om at de har særlige rettigheter, dvs. rett til informasjon og retting. De registrerte har rett til å få tilgang til alle opplysninger om dem som behandles. De registrerte har også rett til å anmode om retting, sletting eller sperring av opplysninger som er ufullstendige, unøyaktige eller som ikke blir behandlet i samsvar med bestemmelsene om vern av personopplysninger⁽³⁾.

Følsomme opplysninger

Behandling av opplysninger som avslører rasemessig eller etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religiøs eller filosofisk overbevisning, medlemskap i fagforeninger, samt informasjonen om helse, seksuelle forhold, straffbare forhold og strafferettslige dommer, er forbudt. Personverndirektivet⁽⁴⁾ inneholder imidlertid visse unntak fra denne bestemmelsen der følsomme opplysninger kan behandles på nærmere angitte vilkår⁽⁵⁾. Ettersom CPCS-brukere kan komme i en situasjon der de håndterer følsomme opplysninger⁽⁶⁾, rådes de til å behandle følsomme opplysninger med forsiktighet. CPCS-brukere anbefales å rådføre seg med nasjonale personvernmyndigheter om hvorvidt eventuelle unntak kommer til anvendelse ved behandling av følsomme opplysninger.

Fritak

Når det gjelder forebygging, etterforskning, avsløring og rettsforfølging av straffbare handlinger, tillater personverndirektivet enkelte fritak. Saksbehandlere bør søke råd i nasjonal lovgivning for å vurdere om og i hvilket omfang slike fritak er mulige⁽⁷⁾. Dersom slike fritak blir benyttet, anbefales det at de tydelig angis i vedkommende myndighets personvernerklæringer.

⁽¹⁾ Artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i direktiv 95/46/EF.

⁽²⁾ Artikkel 10, 11 og 12 i direktiv 95/46/EF.

⁽³⁾ Artikkel 12 i direktiv 95/46/EF.

⁽⁴⁾ Artikkel 8 nr. 2 i direktiv 95/46/EF.

⁽⁵⁾ Artikkel 8 i direktiv 95/46/EF.

⁽⁶⁾ Kapittel 4 i vedlegg til vedtak 2007/76/EC.

⁽⁷⁾ Uttalelse 6/2007/EF om personvernspørsmål knyttet til systemet for forbrukervernsamarbeid (CPCS) 01910/2007/EN — WP 130 — vedtatt 21. september 2007, s. 24–26.

Anvendelse av prinsippene for vern av personopplysninger

Anvendelsen av prinsippene for vern av personopplysninger på CPCSs virkemåte fører til følgende anbefalinger:

- 1) Bruken av CPCS bør være strengt begrenset til de formål som er fastsatt i CPC-forordningen. Artikkel 13 nr. 1 i CPC-forordningen slår fast at opplysninger som formidles, bare kan benyttes for å sikre at regelverket som beskytter forbrukernes interesser, blir overholdt. Dette regelverket er oppført i vedlegget til CPC-forordningen.
- 2) Det anbefales at tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning bruker de opplysninger de har mottatt i forbindelse med en anmodning om gjensidig bistand eller et varsel, bare til saksspesifikke formål, i strengt samsvar med de juridiske kravene til vern av personopplysninger og at det gjøres en forhånds vurdering av om behandlingen er nødvendig i forbindelse med undersøkelser som utføres ut fra en bredere samfunnsinteresse.
- 3) Ved formidling av opplysninger skal tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning i den enkelte sak foreta en vurdering av hvem som bør motta de opplysningene som skal behandles.
- 4) CPCS-brukere bør omhyggelig velge ut hvilke spørsmål de stiller i anmodningen om gjensidig bistand, og ikke be om flere opplysninger enn nødvendig. Dette er ikke bare et spørsmål om å overholde prinsippene om datakvalitet, men også et spørsmål om å redusere den administrative byrden.
- 5) Personverndirektivet⁽¹⁾ krever at personopplysninger skal være nøyaktige og oppdaterte. Det anbefales at vedkommende myndighet som leverte opplysningene, bidrar til å sikre nøyaktigheten av opplysningene som er lagret i CPCS. Hurtigmeldinger er lagt til som en funksjon i CPCS for regelmessig å minne saksbehandlere på å kontrollere om personopplysningene er nøyaktige og oppdaterte.
- 6) En praktisk måte å underrette de registrerte om deres rettigheter på, er gjennom en nettside med en omfattende personvernerklæring. Det anbefales at alle vedkommende myndigheter har en nettside med en personvernerklæring på sine nettsted. Hver slik personvernerklæring bør være i samsvar med opplysningsplikten som er fastsatt i personverndirektivet, den bør inneholde en lenke til Kommisjonens nettside med personvernerklæring og ytterligere opplysninger, blant annet kontaktopplysninger, om den berørte vedkommende myndighet og eventuelle nasjonale restriksjoner på retten til tilgang eller informasjon. Alle involverte behandlingsansvarlige har ansvar for å påse at slike personvernerklæringer blir offentliggjort.
- 7) Den registrerte kan anmode om tilgang til, retting og sletting av personopplysninger fra mer enn én kilde. Selv om alle vedkommende myndigheter som behandlingsansvarlige har ansvar for egne databehandlingsoperasjoner, bør det etterstrebtes et samordnet svar på anmodninger som gjelder tverrnasjonale saker. Det anbefales at vedkommende myndigheter i slike saker underretter andre berørte vedkommende myndigheter om at de har mottatt en slik anmodning.

Når en vedkommende myndighet anser at den ved å etterkomme en slik anmodning kan påvirke en undersøkelses eller håndhevingsprosedyre som utføres av andre vedkommende myndigheter, bør førstnevnte anmode om en uttalelse fra sistnevnte før anmodningen etterkommes.

Den registrerte kan også henvende seg til Kommisjonen med sin anmodning. Kommisjonen kan bare etterkomme en slik anmodning for opplysninger som den har tilgang til. Når Kommisjonen mottar en slik anmodning, bør den rådføre seg med vedkommende myndighet som har gitt opplysningene. Dersom det ikke reises innvendinger eller vedkommende myndighet ikke svarer innen et rimelig tidsrom, kan Kommisjonen bestemme om den vil etterkomme anmodningen eller ikke, på grunnlag av personvernforordningen. Kommisjonen bør også anmode om en uttalelse fra de vedkommende myndigheter hvis undersøkelser eller håndheving kan påvirkes som en følge av at anmodningen etterkommes. Kommisjonen bør undersøke om det å legge inn ytterligere tekniske egenskaper i CPCS, vil lette denne utvekslingen.

- 8) I henhold til vedtak 2007/76/EF om gjennomføringen av CPC skal det opprettes datafelter i CPCS for navnene på medlemmer av ledelsen i selskaper. Tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning skal vurdere om det å inkludere denne typen personopplysninger er nødvendig for å løse saken. En vurdering i hver enkelt sak av hvorvidt det er nødvendig å ta med navnene på medlemmer av selskapsledelsen i det angitte datafeltet, skal foretas før hver opplysninger lates opp i CPCS, og før det blir sendt varsel eller anmodning om gjensidig bistand til en annen vedkommende myndighet.
- 9) Vedtak 2007/76/EF om gjennomføringen av CPC krever at vedkommende myndighet som overfører opplysninger eller håndhevingsanmodninger eller varsler, skal angi om opplysningene skal behandles fortrolig. Dette skal angis i hver enkelt sak. Likedan skal den anmodede myndighet, når denne gir opplysninger, angi om opplysningene skal behandles fortrolig. I CPCS er det satt som standardverdi at CPCS-brukere eksplisitt må fjerne merkingen ved fortrolighetsfeltet for å gi tilgang til dokumenter.

⁽¹⁾ Artikkel 6 nr. 1 bokstav d) i direktiv 95/46/EF.

8. CPCS OG PERSONVERN

Et miljø som fremmer personvernet

CPCS er utformet med kravene i personvernregelverket for øye:

- CPCS benytter «s-TESTA», som står for «secured Trans European Services for Telematics between Administrations». Dette systemet er en styrt, pålitelig og sikker alleuropeisk kommunikasjonsplattform for EU og de nasjonale forvaltningene. s-TESTA-nettet er basert på en dedikert privat infrastruktur som er fullstendig atskilt fra internett. Systemets utforming omfatter egnede sikkerhetstiltak for å sikre best mulig vern av nettet. Nettet er underlagt en sikkerhetsakkreditering slik at det er egnet for overføring av informasjon som er klassifisert på nivået «EU Restricted».
- En rekke tekniske egenskaper er innført, så som sikre og personlige passord for tjenestemenn i meldte organer med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning hos utpekte myndigheter, bruk av et sikkert nett (s-TESTA), hurtigmeldinger som minner saksbehandlere på at de skal ta hensyn til bestemmelsene om vern av personopplysninger når de behandler personopplysninger, oppretting av ulike brukerprofiler som regulerer tilgangen til opplysningene avhengig av brukerrolle (vedkommende myndighet, det enkelte kontaktorganet eller Kommisjonen), mulighet for å begrense tilgang til dokumenter ved å definere dem som fortrolige, samt meldingen på CPCSs hjemmeside som viser til bestemmelser om vern av personopplysninger.
- Gjennomføringsbestemmelser⁽¹⁾ som omfatter viktige aspekter som skal sikre at personvernet overholdes, tydelige regler for sletting (hva slags opplysninger; hvordan og når opplysninger skal slettes), prinsipper som angir ulike typer tilgang til opplysningene (bare direkte berørte vedkommende myndigheter har full tilgang, andre har bare tilgang til generelle opplysninger).
- Retningslinjer for bruk⁽²⁾ som ytterligere tydeliggjør hva det skal tas hensyn til ved utfylling av de ulike datafeltene og integrering av disse retningslinjene⁽³⁾.
- Årlige revisjoner for å sikre at vedkommende myndigheter verifiserer personopplysningenes nøyaktighet (merking («tagging») er planlagt, men ennå ikke gjennomført), og dessuten at saker blir lukket og/eller slettet som fastsatt i bestemmelsene for å sikre at saker ikke blir glemt. Kommisjonen organiserer sammen med medlemsstatene jevnlig en systematisk gjennomgåelse av saker som har vært åpne i et tidsrom som er vesentlig lenger enn den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden.
- Automatisk sletting av saker om gjensidig bistand fem år etter at saken er avsluttet, slik det kreves i CPC-forordningen.
- CPCS er et IT-verktøy i stadig utvikling som skal være brukervennlig med hensyn til vern av personopplysninger. Mange sikkerhetstiltak er allerede bygd inn i systemarkitekturen som beskrevet foran. Kommisjonen har til hensikt å fortsette å utvikle og forbedre systemet ytterligere etter behov.

Ytterligere veiledning

Hvor lenge bør en sak lagres, og når bør den lukkes og slettes?

Bare Kommisjonen kan slette opplysninger fra CPCS⁽⁴⁾, og den gjør vanligvis dette på anmodning fra en vedkommende myndighet. Når vedkommende myndighet framsetter en slik anmodning, skal den angi grunnene for at opplysninger bør slettes. Det eneste unntaket er anmodninger om håndheving. Disse slettes automatisk av Kommisjonen fem år etter at saken er avsluttet av anmodende myndighet.

Det er fastsatt faste tidsfrister for å sikre sletting av opplysninger som det ikke lenger er behov for, som er uøyaktige, som viser seg å være ubegrunnede, og/eller som har vært lagret i lengste tillatte tidsrom.

Hvorfor er lagringstiden for personopplysninger satt til fem år?

Formålet med lagringstiden er å gjøre det lettere for offentlige myndigheter med ansvar for håndheving av regelverket som beskytter forbrukernes interesser, å samarbeide når de skal håndtere krenkelser innenfor Fellesskapet, og å bidra til at det indre marked virker på en tilfredsstillende måte, til at håndhevingen av regelverket som beskytter forbrukernes interesser er konsekvent og holder en høy standard, samt å bidra til at det føres tilsyn med at forbrukernes økonomisk interesser beskyttes, og at det oppnås en stadig bedre standard på og konsekvens i håndhevingen. I løpet av lagringstiden kan godkjente tjenestemenn med håndhevingsansvar som arbeider for den vedkommende myndighet som opprinnelig behandlet en sak, få tilgang til saksopplysningene for å slå fast om saken er knyttet til mulige gjentatte krenkelser, noe som bidrar til en bedre og mer effektiv håndheving.

⁽¹⁾ Vedtak 2007/76/EF.

⁽²⁾ «The Consumer Protection Cooperation Network: Operating Guidelines» — godkjent av CPC-komiteen 8. juni 2010.

⁽³⁾ Innholdet i disse retningslinjene vil bli integrert i framtidig opplæring i CPCS.

⁽⁴⁾ Artikkel 10 i forordning (EF) nr. 2006/2004 om CPC og kapittel 2 i vedlegg til vedtak 2007/76/EC om gjennomføringen av CPC.

Hvilke opplysninger kan inngå i diskusjonsforumet?

Diskusjonsforumet er tilknyttet CPCS, og er et verktøy som er ment for utveksling av opplysninger knyttet til f.eks. ny håndhevingsmyndighet og beste praksis. Generelt bør diskusjonsforumet, selv om det ikke benyttes ofte av tjenestemenn med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, ikke brukes til å utveksle saksopplysninger, og personopplysninger bør ikke gjengis her.

Hvilken type opplysninger kan inngå i de korte sammendragene og tilknyttede dokumenter?

Vedtak 2007/76/EF om gjennomføringen av CPC fastsetter at datafeltet for vedlagte dokumenter kan benyttes ved varsler og anmodninger om opplysninger og håndheving. De korte sammendragene er felter der det gis en beskrivelse av krenkelsen. Det anbefales at personopplysninger ikke tas med i de korte sammendragene, ettersom formålet med dette datafeltet er å gi en generell beskrivelse av krenkelsen. Personopplysninger i vedlagte dokumenter som ikke er strengt nødvendige, bør sladdes eller fjernes.

Hva menes med «rimelig grunn til mistanke» om at det er skjedd en krenkelse?

Begrepet «rimelig grunn til mistanke» skal tolkes i samsvar med nasjonal lovgivning. Det anbefales imidlertid at mistanker om krenkelser bare tas med i CPCS dersom det foreligger noen form for bevis som understøtter at det har skjedd eller trolig har skjedd en krenkelse.

Hva med formidling av opplysninger til tredjestater?

CPC-forordningen⁽¹⁾ fastsetter at opplysninger som formidles i henhold til CPC-forordningen, også kan formidles til en myndighet i en tredjestat av en medlemsstat som har en bilateral avtale om bistand med vedkommende tredjestat, forutsatt at det er innhentet samtykke fra vedkommende myndighet som opprinnelig formidlet opplysningene, og at bestemmelsene om vern av personopplysninger er overholdt.

Dersom det ikke foreligger en internasjonal avtale om samarbeidsordninger ved gjensidig bistand⁽²⁾ mellom Den europeiske union og en tredjestat, bør alle bilaterale bistandsavtaler med en tredjestat inneholde fyllestgjørende sikringstiltak for vern av personopplysninger og meldes til de relevante nasjonale tilsynsmyndighetene for personvern, slik at det kan utføres forhåndskontroll, med mindre Kommissjonen har kommet til at vedkommende tredjestat sikrer et fyllestgjørende nivå av vern av personopplysninger som blir formidlet fra Unionen i samsvar med artikkel 25 i personverndirektivet.

⁽¹⁾ Artikkel 14 nr. 2 i forordning (EF) nr. 2006/2004 – CPC-forordningen.

⁽²⁾ Artikkel 18 i forordning (EF) nr. 2006/2004 – CPC-forordningen.